

לורנס פישר

"אופסי, יירטתי במטוס"

ניוזלטר מספר 19

ברוך שובכם, טוב שחזרתם כי יש לנו סיפור חדש, למרות שהסיפור עצמו לא חדש, אבל ככה זה בהסוריה. זוכרים מאחד הניוזלטרם הקודמים שמכל מדינות העולם רק צ'כוסלובקיה מכרה נשק לישראל בזמן מלחמת העצאות ורק בגלל שאמא רוסיה כלומר ביג דדי, אפשרה להם. כמובן רוסיה לא עשתה את זה מטוב לבה, או לא, מי יעשה את זה?

רוסיה הייתה אחת המדינות שהכירו מיד במדינת ישראל המחודשת, אם כי שלושה ימים לאחר מכן. אולי לקח למייל שלושה ימים להגיע? אז למה הכירה בנו? ובכן המלחמה הקרה בין המערב למזרח החלה בשנת 1947 והמתח היה גבוה, עד מאוד. מי ידע אם תפרוץ מלחמה נוספת, ולמי היה כוח לזה?

המלחמה הקרה החלה למעשה עם מה שכונה דוקטרינת טרומן. האמריקאים לא רצו שרוסיה תפיץ את הקומוניזם ברחבי העולם, הם רצו להפיץ במקום דמוקרטיה. בהצלחה עם הדמוקרטיה במדינות האסלאם או במדינות באפריקה, אבל זה נושא אחר.

בכירים רבים במדינת היהודים מקורם בגוש המזרחי. רבים אפילו דיברו רוסית. בסדר הם דיברו גם אנגלית, גרמנית, יידיש, צרפתית ושטויות, אבל ממתי זה רלוונטי? אז הרוסים באופן טבעי חשבו או קיוו שישאלו תהפוך גם היא ללויין רוס. אולי אפילו תהיה מדינה קומוניסטית.

אמריקה, לעומת זאת, לא סמכה על מדינת היהודים מאותה סיבה והציבה אמברגו נשק. למעשה הנשיא האמריקאי התקשר לדוד בן גוריון רגע לפני ההכרזה והתחנן בפניו שלא יכריז על עצמאות. שר החוץ האמריקני ג'ורג' מרשל לא האמין שהמדינה היהודית תשרוד את המלחמה ולא רצה לתמוך בה. מלחמת העולם השנייה הסתיימה זה עתה וכמו שצינו קודם, מי רצתה להיכנס למלחמה חדשה ולהציל יהודים מהשמדה? הוא גם לא רצה לאבד את מדינות ערב. הגיוני בסך הכל, היה להם גם הרבה שדות נפט והאנטרסים האמריקאים היו כמובן שם.

ברור שאנגליה לא רצתה את ישראל כמדינה יהודית ולא כשום דבר, רק רצתה להפטר מאיתנו וכמה שיותר מהר, למרות שאני מאמין שהיילים בצפת עדיין רצו את הוויסקי שלהם (ראו ניוזלטר בנושא צבת). אבל האנגליים לא בדיוק עזבו בשקט וכמה ממוסוי הספיטפייר תקפו את ישראל. חלק מחייליהם נתפסו והיו שבויי מלחמה. ספינותיה עדיין סיירו בנמל חיפה לאחר סיום המנדט ואחד האלופים שלהם, גלאב פאשה, היה אחראי על הלגיון הירדני.

אך לאחר המלחמה ישראל לא הפכה ללויין של רוסיה, ולא קנתה מהם נשק. הם קנו מצרפת. עם זאת, ישראל לא הייתה ממש באף צד במלחמה הקרה, הילד החדש רק רצה לשרוד. לא באמת יכול להאשים אותה, נכון? היא התמודדה עם שנה מכל צד והתקפה ללא הרף והעולם לא עשה דבר. רגע, אנחנו מדברים על 1950 או 2021?

קעת המתחות בין מזרח למערב גבוהה והמערב יצר את הסכם ההגנה של נאט"ו. במאי 1955 ברית המועצות ולווייניה יצרו את ברית ההגנה שלהם, ברית ורשה. בולגריה הייתה אחת המדינות שהייתה חלק מאותה ברית ושם מתחיל סיפורנו של היום.

אל על, חברת התעופה הממלכתית של ישראל, שכונתה פעם בצחוק כל נחיתה מאוחרת תמיד, הייתה בטיסה שגרית מלונדון לתל אביב בערב יום שלישי, 26 ביולי 1955. היא יצאה מנמל התעופה היתירו בדרך ללוד (היום נמל התעופה הבינלאומי בן גוריון), דרך וינה ואז איסטנבול. לאחר עצירה קצרה בווינה, המריא לאיסטנבול קצת לפני השעה 3 לפנות בוקר ב-27 ביולי.

זמן קצר לאחר ההמראה הטיסה נתקלה בסופת רעמים, דבר שהיה ידוע כגורם לעיוותים במערכת הניווט NDR המיושנת שהייתה בשימוש באותם הימים. במקרה של טיסת LY-402, שטס לאורך נתיב האוויר "אמבר 10", נראה כי הטייס שינה מסלול לאחר שהגיע למסקנה שגויה שהוא עבר מעל משואת הניווט סקופיה (מקדוניה). שינוי כיוון זה גרם למטוס לעבור מיוגוסלביה לבולגריה, סמוך לכפר הגובל לטראן.

בזיהוי ההפרה של המרחב האווירי שלה, חיל האוויר הבולגרי התערער ושני לוחמי מטוסי מיג-15 המריאו משדה התעופה דוברוסלאבצי כדי ליירט את הפולש.

המטוס טס מעל בולגריה למשך 200 ק"מ כששני המטוסים הבולגרים עוקבים אחריו במשך רוב אותו מסלול. באותה תקופה הטייסים טענו כי יירו כמה יריית אזהרה, אך עד מהרה הוסרה טענה זו. על פי היסטוריה של התעופה הבולגרית, סגן מפקד ההגנה האווירית הבולגרית, האלוף ווליצ'קו ג'ורג'ייב, אמר לשני הטייסים: "אם המטוס עוזב את שטחינו ולא מציית לפקודות, ולא נותר זמן לעוד אזהרות, אז תיירט אותו."

מה שברור הוא שכאשר המטוס האזרחי התקרב לגבול הדרומי של המדינה ועמד לעבור למרחב האווירי היווני, המיגים ירו. המטוס התפוצץ בגובה של 2,000 מטר, וחלקיו נפלו ארצה ליד פטריך, בולגריה. 51 נוסעים ושבעה אנשי צוות נהרגו.

מה קרה ולמה? היו השערות כי מטוס הקונסטלציה שימש את חיל האוויר האמריקני לפעילויות מודיעיניות והיה מעורב בריגול על בולגריה והם לא רצו שהמטוס יעזוב את המרחב האווירי של בולגריה. למעשה, המטוס ששימש את אל על היה מאותו סוג כמו המטוס לאיסוף המודיעין האמריקני.

אחד החוקרים הגיע למסקנה כי "הבולגרים רצו להפגין בפני הסובייטים את כוחם ויכולתם לשלוט במרחב האווירי שלהם, להוכיח את נאמנותם וכי הם ראויים למשימה ולמטרה שהוקצתה להם" ולכן לא היה כל סיכוי להרגיע את המצב.

למרות שממשלת בולגריה סירבה בתחילה לקבל אחריות, והאשימה את הטיסה הישראלית שחדרה למרחב האווירי שלה ללא אישור. בסופו של דבר היא הוציאה התנצלות רשמית, וקבעה כי טייסי הקרב "מיהרו" להפיל את המטוס,

והסכימו לשלם פיצוי למשפחות הקורבנות. סכום הפיצוי היה בדיחה, כל אחת ממשפחות הקורבנות קיבלה \$8,236. בפועל זה הסכום המקסימלי שאמנת ורשה קבעה לתשלום הפיצויים בגין תביעות נזק של יחידים כלפי ממשלות זרות.

מכתב ששרד ההפלת המטוס ובסוף הגיע לישראל

נהניתם, ספר לחבריכם, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מסיפור הבא.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבא.

תגובות בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר